

STORTINGET

Representantforslag 163 S

(2018–2019)

fra stortingsrepresentantene Espen Barth Eide, Terje Aasland, Runar Sjøstad og Hege Haukeland Liadal

Dokument 8:163 S (2018–2019)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Espen Barth Eide, Terje Aasland, Runar Sjøstad og Hege Haukeland Liadal om en kraftpolitikk som bygger norsk industri

Til Stortinget

Bakgrunn

Over hele landet sikrer industrien gode jobber nær naturressursene. Industrien skaper store ringvirkninger i norske lokalsamfunn gjennom etterspørsel av varer og tjenester, og gir store eksportinntekter som sikrer velferden. Industrien driver frem produktivitetsvekst, ny teknologi – og ikke minst helt avgjørende klimaløsninger. Industrien gir oss også en avgjørende verdiskapingskultur.

En av de viktige naturressursene som legger til rette for konkurransedyktig norsk industri, er kraftproduksjonen. 98 pst. av norsk kraftproduksjonen er fornybar, og ren og rimelig norsk kraft er et konkurransefortrinn for norsk industri. Det gir industriproduksjon med lave utslipp i Norge, og norsk industri kan konkurrere om å ta i bruk klimavennlig teknologi og levere mer klimavennlige produkter. Ettersom verden skal nå klimamålene, vil etterspørselen etter produkter med lite karbonavtrykk øke – noe som er bra for norsk industriproduksjon.

Opprinnelsesgarantier

Opprinnelsesgarantier er en frivillig ordning der europeiske strømkunder kan kjøpe et bevis på at det et sted i Europa produseres like mye fornybar strøm som

det de kjøper: En garanti om at én MWh produsert strøm kommer fra en spesifisert energikilde. Strøm kan ikke fysisk spores i nettet, så en opprinnelsesgaranti er kun et finansielt papir og påvirker ikke energikildene til den fysiske kraftleveransen. Opprinnelsesgarantier er ment å gi europeiske forbrukere et valg mellom fornybar og fossil kraft, for å gi insentiver til å bygge mer fornybar produksjon.

Ifølge EUs fornybardirektiv har opprinnelsesgarantier bare én funksjon: å dokumentere at fornybar kraft er blitt produsert. Hensikten er *ikke* å dokumentere bruk av fornybar kraft.

Kraftprodusenter selger opprinnelsesgarantier til strømselskapene/kraftleverandørene. Gjennom opprinnelsesgarantiene tilbyr strømselskapene sine kunder en «grønn» garanti. De som kjøper strøm, må også betale for en opprinnelsesgaranti, altså betale ekstra hvis de vil si at de bruker fossilfri strøm.

Siden de fleste i Norge opplever norsk strøm som ren, selges det ikke mange opprinnelsesgarantier fra norske kraftverk i Norge, og kraftselskapene eksporterer 80 til 90 pst. av garantiene til utenlandske kunder. Ifølge Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er Norge den største eksportøren av garantier innenfor ordningen. Dette gir ekstra inntekter til kraftselskapene på mellom 0,5 og 2 mrd. kroner årlig (OsloEconomics: Utredning om opprinnelsesgarantier og varedeklarasjoner for strøm. Analyse av hvordan ordningene fungerer, virkninger for norske aktører og tenkelige endringer i ordningene OE-rapport 2018-30, utarbeidet for Olje- og energidepartementet)

EU krever at kraftleverandøren skal opplyse kunden om opprinnelsen til leveranser av elektrisk energi på en sammenlignbar måte. Det er utviklet en felles standard for opprinnelsesgarantier, for omsetningen og en «hub»

for salg og sletting på tvers av EU/EØS. Dette drives av AIB, Association of Issuing Bodies, der Statnett er medlem.

Norge har vært en del av ordningen med opprinnelsesgarantier siden innlemmelsen av EUs første fornybardirektiv i EØS-avtalen i 2006. I EUs nye fornybardirektiv, som skal gjelde for perioden 2021–2030, har EU vedtatt at ordningen med opprinnelsesgarantier skal opprettholdes og formaliseres. Norge følger retningslinjene for opprinnelsesgarantier fra AIB. AIB er ikke en nøytral aktør, men har interesse av å øke salget av opprinnelsesgarantier. EU-medlemmene Tsjekkia, Portugal og Storbritannia er ikke medlemmer av AIB.

For norsk industri og andre norske strømkunder betyr den norske tilpasningen til opprinnelsesgarantierhandelen en ekstraregning for å kunne dokumentere noe som er opplagt: Elektrisk kraft som brukes i Norge, er fornybar.

Eksempelvis ville Alcoa Norway, som bruker 4,8 terawattimer strøm årlig på sine verk på Lista og i Mosjøen, fått en regning på 77 mill. kroner hvis de skulle kjøpt opprinnelsesgarantier for å dekke sitt forbruk for ett år. Hvis prisen på opprinnelsesgarantier øker fra 1,65 til 5 euro per megawattime, ville kostnaden ha blitt på 230 mill. kroner årlig, eller 6–10 pst. økte energikostnader for Alcoa. OsloEconomics skriver:

«Dersom den fremtidige utviklingen til slutt fører til at energikostnadene til industrivirksomhet i Norge øker, vil det gjøre det relativt mindre attraktivt å etablere og vedlikeholde industrivirksomheter i Norge, sammenlignet med dagens situasjon.»

Hvis norsk industri og andre norske kunder ikke kjøper garantiene, blir de solgt til industri og forbrukere i utlandet som bruker fossil kraft, men som kjøper opprinnelsesgarantier for å kunne vise til at de bruker fornybar kraft og dermed fremstår som «rene». At de rent faktisk og fysisk benytter fossil kraft, blir underkommunisert.

Hvis norsk industri ikke kjøper opprinnelsesgarantier og vil dokumentere opprinnelsen til sine kraftkjøp, blir de henvist til NVEs «nasjonale varedeklarasjon». Denne ser annerledes ut enn den faktiske norske kraftproduksjonen fordi man på papiret har solgt mye av kraften med opprinnelse i fornybart. Det kan dermed fremstå som at energien man kjøper, består av 57 pst. fossil varmekraft, 27 pst. kjernekraft og 16 pst. fornybar. Dermed fremstår industriproduksjonen som skjer i Norge på ren norsk vannkraft, som forurenset. Dette undergraver også tilliten til klimapolitikken.

Selv om ordningen med opprinnelsesgarantier er frivillig, skriver OsloEconomics at:

«Det er imidlertid en risiko for at flere kunder av norsk industri i fremtiden vil kreve at deres energikilder dokumenteres ved hjelp av opprinnelsesgarantier.

Dette kan i så fall svekke industriens konkurransedyktighet sammenlignet med dagens situasjon».

Dagens norske praktisering av opprinnelsesgarantiordningen gjør at Norge risikerer å miste den rene norske kraften som et fortrinn i konkurranse med utenlandsk industri. Utviklingen der selskaper opplever et press fra eiere og innkjøpere om å kjøpe opprinnelsesgarantier, er bekymringsfull fordi det gir ekstra kostnader for særlig kraftforedlende industri, en bransje med stramme marginer og sterk internasjonal konkurranse. Muligheten til å «kjøpe seg fri» svekker industribedriftenes insentiver til å etablere seg i Norge, produsere på fornybar kraft og dermed få en mer klimavennlig produksjon. Bedriften kan heller kjøpe norske opprinnelsesgarantier og etablere seg i land som i hovedsak har fossil kraft, og dermed øke produksjonen ved fossile kraftverk.

Det fornybare norske kraftsystemet er et konkurransefortrinn og en viktig forutsetning for å beholde og videreutvikle klimavennlig industri i Norge. Flere aktører er bekymret for de konsekvensene opprinnelsesgarantier er i ferd med å få for norsk industri. Norge må bruke handlingsrommet som finnes innenfor regelverket. Det eneste reelle tidspunktet kraftforbrukere kan påvirke hvilken kraft som kommer inn i produksjonshallen, er når de velger hvor de skal legge produksjonshallen.

Nettariffer

Fremtidige nettkostnader er en avgjørende kostnadskomponent som vurderes nøye av industrien før investeringsbeslutninger fattes. Gjennom forslag til endret tariffmodell har Statnett lagt opp til at industriens kostnadsandel av et stadig dyrere nett skal øke uten at industrien har en konkret fremtidig tariffmodell å forholde seg til. Usikkerheten har snart vart i to år og bidrar til så stor usikkerhet at norsk industri mener nye investeringer kan utebli. Dette er ikke en god forutsigbar industripolitikk.

Statnett må nå videreføre dagens tariffmodell inntil en ny er utviklet og ferdig utredet. En ny tariffmodell må lages slik at industriens kostnadsandel på en objektiv og etterrettelig måte reflekterer de kostnader den faktisk påfører nettet, og den bør forskriftsfestes, slik at usikkerheten knyttet til nettkostnader minimeres.

Store forbrukere med høy brukstid (SFHB), som kraftforedlende industri eller petroleumsvirksomhet, er koblet til transmisjons- eller regionalnettet. Når det gjelder beregningene av industriens nettkostnader varierer metoden for dette mellom transmisjonsnettet og de regionale nettene og mellom de ulike regionalnettene. SFHB-bedriftene bør sikres en likeverdig tariffing uavhengig av om man er tilkoblet transmisjonsnettet eller regionalnettet. I forbindelse med utviklingen av en

ny tariffmodell for Statnett bør det vurderes og legges frem for Stortinget et forslag til hvordan SFHB-bedrifter tarifferes likt uavhengig av hvilket nettnivå de er tilknyttet.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen sørge for at opprinnelsesgarantier ikke skal ha noen innvirkning på energiforbrukeres klimarapportering. Strømforbruk i Norge, uavhengig av opprinnelsesgarantier, må kunne dokumenteres som fornybart.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at NVE endrer sine opprinnelsesgarantinetsider til å inkludere et

kakediagram med fysisk kraftforbruk og til å beskrive tydelig hva som er forskjellen mellom norsk kraftforbruk basert på opprinnelsesgarantier og faktisk fysisk forbruk, samt å gjengi CO₂-intensitet per kraftforsyningskilde, ikke en samlet CO₂-intensitet for restmiksen.

3. Stortinget ber regjeringen sørge for at Statnett melder seg ut av Association of Issuing Bodies (AIB).
4. Stortinget ber regjeringen sørge for at Statnetts tariffmodell innrettes slik at industriens kostnadsandel på en objektiv og etterrettelig måte reflekterer de kostnader den faktisk påfører nettet.
5. Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem for Stortinget en modell som gir likeverdig tariffnivå for store forbrukere med høy brukstid, uavhengig av om elektrisitet hentes fra regional- eller transmissjonsnettet.

6. juni 2019

Espen Barth Eide

Terje Aasland

Runar Sjøstad

Hege Haukeland Liadal

